

Скибка молодого місяця світиться у ранковому небі, непорушно приліплена до вершечка випуклої голубої кулі, на дні якої — вся земля: село, що одбігає й одбігає назад, купчаста вільха по низинах праворуч і ліворуч, тополі-трепети, які все зменшуються й зменшуються на кутку села, і віз, застелений вогкою травою, з пухкою опалкою у передку. Батько постьобує віжками коней, а поруч, сховавши під собою ноги, примостився Зінько. В обох світлі очі, що неквапно ворушаться на круглих лицях. В обох заболочені ряботинням не тільки щоки, але й шия, руки. Обидва вдягнуті у вишиті сорочки, що тхнуть ледве вловимо коноплями та копанкою в лузі. Торохтять колеса, і обоє підплигують у передку, і в Зінька зуби од того цокотять, як на морозі. Обтушкована травою та рядом обгорнута, в задку погуркує іноді по вибоїнах медогонка, яку вони оце везуть дядькові Рудикові аж у Нову Греблю.

Минають сусіднє село, в якому Зінькові вже бувати доводилось, і по сипкому піску, в якому глибоко тонуть колеса, деруться під гору. Зліва і справа зеленими лавами стоїть жито, по якому де-не-де здіймаються жовті сплески суріпки, потім з одного боку ще тече жито, а з другого — вже розіллявся заповинений пар, що обтиканий разками дзвоників, жовтих таких дзвоників, які захляло посхилялися. Копита крешуть по синьому шосе, що вигуркує лобатим камінням, і, перелетівши через залізницю, батько з сином знову їдуть липневим полем, що покострубачене плескатими горбами, по яких темніють в'язи. В'їжджають у нове село, про яке Зінько й не чув, і тепер над ними сплітають стелю осоки та верби, листя яких у сонячному світлі погойдується рябими човниками. Дорога в'ється навколо ставу, що біло парує, обкурюючи рибалок, задимлюючи низьке байдуже сонце, що невиразно кущиться над хатами. По руслах вулиць, обгороджених ліщиною лісою, вони впливають на рівне поле, що стелється чисто й свіжо. Розіллялося воно м'якою пашнею, що рівно зросла, як вода, і чим далі їдуть, тим воно розхлюпується ширше й ширше, ніби краєвид розсовується. І так само ширшає в Зінькових грудях, і так само чисто та свіжо в них, ніби туди вмістилися польові краєвиди, і хлопець відчуває себе легко, як би то їде не на возі, а летить на крилах.

Батько спиняє коней, зцибує і по чорнобилях іде на конюшиннисько, нагрібає повний оберемок паші. Повертаючись, пірить її поперед себе, а навколо нього гудуть струнно золотисті джмелі. Тепер вони їдуть на клевері та на конюшині, що тхнуть різко пахучою росою, і медогонка сердито вибамкує, підплигуючи. Дорога перетинає поле навпіл, дорога біжить через озимі наполоханою сірою птахою, вона там і сям закривавлена червоними маками, купається в струмках березки, освітлена з обох боків поглядами щирооких ромашок. Соняхи позавмирили обіч, як чоловіки, ось-ось познімають ширококрисі брилі, щоб поздоровкатися, щоб помахати ними на прощання.

— Далеко ще, батьку? — пита Зінько.

— Та не близько.

— Аж до тих дубів, що мріють ген?

— Далі, ніж дуби. За обрієм...

— Вйо! — поганяє Зінько коней, замахуючись рукою.

— Нно, ледацюги! — посмикує віжками батько.

Спершу ті дуби поволеньки сунуться назустріч, виростаючи непомітно, важко, — і ось вони вже близько, огрядні та насуплені, вже поруч, чути, як вони пахнуть цупким листям та жолудями, кинули миттєву тінь на коней і на їздців — та й віддаляються, із насуплених стаючи лагіднішими й світлішими. Тільки обрій, як і раніше, був на тому самому місці; нітрохи не наближаючись, він не дуже тугим перевеслом обкутував усе видиме навколо, і тому Зінько думав, що вони ніколи не доберуться до дядька, який живе за обрієм, бо не вдається і не вдається переїхати далекий пруг.

З-під кущика звівся чоловік у зимовій шапці і став обіч шляху. Батько притримав коней, чоловік виплигнув на воза і вже тоді аж сказав:

— Добрий день.

Батько привітався, напівобернувшись, і чоловік поцікавився:

— Добираєтеся куди чи ж додому вертаєте?

— Та в Нову Греблю, до кума.

— Ого!.. Зсадите мене на хутірці. Я оце вишні возив до інтернату своєму дітлахові... А в них там своїх повно, хоч назад вези. То пожалкував мене з товаришами — гуртом поїли.

— Ви бачте!..— здивувався батько.

Наздогнали дівчинку. Боса, несла вузлик з настовбурченими ріжками. Спинилась і чекала, доки поминуть, і почувалося їй, мабуть, під чужими поглядами незатишно й лячно. Сказали їй сідати, але вона тільки прошепотіла щось нечутне — й не зрушила. Незнайомий чоловік силоміць посадовив її поруч себе і поспитав:

— Одбилась від хати, га?

Дівчинка опустила низько голову і пильно дивилась на вузлик, якого тримала на кріпко стулених колінах.

— Балакати не навчилась,— мовив чоловік. І виждавши трохи: — Як у білий світ мандруєш, то хліба було взяти більше.

Вуха її почервоніли, а варениці — біліють, наче крейдою розмальовані. Губи стулила міцніше, голова на грудях труситься.

— Осьдечки в'їдемо в село, то я тебе здам...

Дівчинка скотилася з воза, впала на руки. Прожогом схопилась — і гайнула навмання в жито щодуху.

— Держи її, держи! — кричав дядько.

Гулькнула в теплу хвилю, і тільки раз хустина спливла догори та другий,— і щезла. Мабуть, причаїлась, вистежує, чи не женуться. Дядько ще гукнув — і замовк. Зінько ж звівся на коліна, довго приглядався до жита, але так і не пощастило помітити щось. Ніби втопилась дівчинка в житі, щоб стати польовою мавкою. І навіть хвилі не скипали.

— Ото в мене так,— сказав чоловік.— Збитошне росло. По всеньких усядах гарцювало... І чого б то? Людські діти як діти — хліб гризе і за спідницю тримається материну. А нашого нечиста сила випуджує кудись... То до інтернату здав, аби там вишколили.

Село по яру розбіглося, хати взабрід вилаштувались. Чоловік попрошкував туди, а батько цьвохнув — і вони погуркотіли вперед: зразу ж яр одплив, стулившись, як черепаха, та похоронивши в собі село, ніби й не було його.

— А ще далеко нам? — поспитав Зінько.

— Та казав же тобі, що за обрієм.

І смуток полонив Зінька, бо ж не добралися до того перевесла, яким обв'язується світ; хіба що змінився обрій попереду: ліс об'явився, об'явилися гори, ген там попетляла річка. І вже свіжо та духмяно спохмурніло навкруг, дерева посунулися обіч, і зовсім близько обізвалася зозуля — приглушено кукнула та й сама прислухалася до луни...

— Один, два,— став рахувати Зінько. І скільки не прислухався — обірвалось. І лише перегода у березах дві засперечались між собою, а потім одна важко полетіла над шляхом, кинувши долі мигтливу тінь. Зінько взявся лічити кукання наново і пильно прислухався, як позаду все тихіше й тихіше тане знайомий голос, аж доки геть-чисто не згас. Дуб тікав за дубом, тіні й світлі плями чергувалися, обдаючи лице то прохолодою, то теплом, і тінь здавалась на дотик важчою, ніж лісова світла пляма. Так тривало довго, в очах уже рябіло від тих сплесків, і Зінько прижмурювався, залишаючи відкритими вузькі щілинки, а в тих щілинках — гострі спалахи зіниць. Небо над головою — у перетику дерев — було схоже на високу голубу дорогу, яка тече й тече, тільки що повільніше, ніж під колесами сіра та піщана.

— Приїхали,— сказав батько, припиняючи коней, і Зінько широко розплющив очі. Вони були на околиці лісового села. Од святково білої хати йшов високий та чорний чоловік, і коли батько обнявся з ним, то Зінько зрозумів, що це його ж таки, Зіньків, рідний дядько Рудик, якому вони привезли медогонку. І хлопець трохи посмутнів, бо все тут було чуже, і він не знав, як поставляться до нього родичі. Довго сидів на возі, а коли кликали до хати, то мовчки одвертався, наче боявся, що коні без нього забіжать в опуст. У глибині душі не вірилось, що добралися, що оце тут зупинились — і все, на цьому скінчилась їхня дорога. Він аж легенько тремтів у передчутті, що їхатимуть ще й ще, і не вірив, що цей дядько — це справжній дядько, який на них і чекав.

Зінька таки затягнули до хати, посадовили за стіл, вгостили вишняком — солодким та кріпким, дали вареників. Зашуміло в голові, закрутилося, і тепер він уже ще більше був переконаний, що цей дядько — це не той дядько, до якого вони добирались. Бо той дядько, до якого вони їхали, живе за обрієм, а обрію вони не поминули, тільки мчали й мчали до нього — а він тікав. Це село сховалося в лісі, де нема обрію, тільки дерева, а варто вибратися звідси — і знову його буде видно, і десь там за ним живе той дядько, до якого вони їхали і не доїхали... Стомлений Зінько задрімав, і його перенесли на тапчан. Проснувся він

уже вночі, на возі, і вгорі над ним довго тремтіло повне решето колючих зірок...